

UN URMAȘ AL CĂRTURARULUI ION G. SBIERA ALEXANDRU SBIERA (1878–1965)¹

ELENA PINTILEI

A Follower of the Scholar Ion G. Sbiera. Alexandru Sbiera (1878–1965)

(Abstract)*

If Ion G. Sbiera belongs to the plethora of intellectuals who have distinguished themselves through a continuous activity in the cultural life of Bukovina during the second half of the 19th century, then his son, Alexandru Sbiera, who was educated at the University of Vienna, is known for his activity in the administration of Bukovina in the first half of the 20th century.

The documents discovered in the Archives of Suceava present the fifth son of Ion G. Sbiera as a Mayor of Câmpulung Moldovenesc between 1942 and 1944. He was twice appointed prefect of Câmpulung county (1919–1920, 1922–1924) and, for a short period of time, president of the so-called “Iorgu G. Toma Bukovina – Section of the Romanian Touring Club (1935–1940). From this position, Alexandru Sbiera was involved in the tourism development in Bukovina, becoming a reference name in the history of the matter. Counting among the intellectuals who supported the Romanian Orthodox Church, along with other important personalities, Alexandru Sbiera was decorated by King Ferdinand I with the 1st Class Medal “Reward for Work in the Service of Church”.

The following article brings to the readers’ attention an unfairly and far too quickly forgotten personality, which deserves a place of honour among the Romanian intellectuals who have been in the service of Bukovina.

Keywords: Sbiera, Bukovina, administration, Romanian Touring Club, forest engineer.

Din pleiada de intelectuali ai Bucovinei celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea face parte și eruditul cărturar Ion G. Sbiera. Născut la Horodnicul de Jos, Ion G. Sbiera și-a construit o carieră la Cernăuți, unde, destul de târziu, avea

¹ Studiul *Un urmaș al cărturarului Ion G. Sbiera. Alexandru Sbiera (1878–1965)* a fost realizat pe baza comunicării susținute la Conferința Științifică Internațională „Bucovina – Identitate și Transformare. Patrimoniu Construit și Peisaj Cultural”, ediția a XXVII-a a sesiunii anuale de referate și comunicări științifice, desfășurată la Suceava și Rădăuți în zilele de 3–5 octombrie 2019.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

să-și întemeieze o familie: avea 36 de ani, fusese timp de zece ani profesor la Gimnaziu, funcționa de un an² în calitate de custode în cadrul Bibliotecii Țării³ și de cinci ani era membru fondator⁴ al Academiei Române. Toți copiii lui Ion G. Sbiera aveau să se nască la Cernăuți, loc în care și-a achiziționat și cea dintâi casă, așa-numitul Palat al Sbierenilor, care există și astăzi pe aleea care odată a purtat numele cărturarului și constituie un obiectiv de interes turistic pentru toți cei care ajung în capitala Bucovinei istorice. Cei șase fii ai lui Sbiera, care au ajuns la maturitate, s-au remarcat în domenii diverse: învățământ, administrație, justiție și teologie. Cel dintâi fiu, Rem Modest a fost președinte al Tribunalului din Suceava, distins⁵ de Regele Ferdinand cu Ordinul „Steaua României” în grad de Ofițer; Traian și-a încununat studiile cu titlul de doctor în științe juridice, iar Decebal cu titlul de doctor în teologie⁶. Lingvistul Radu Sbiera, cel mai cunoscut dintre fiii lui Ion G. Sbiera, cu o importantă carieră universitară, avea să joace un rol important în Unirea Bucovinei, ca membru în Consiliul Național Român din Bucovina (27 octombrie 1918) și secretar al Congresului General al Bucovinei (28 noiembrie 1918)⁷. La data de 30 decembrie 1922, Radu Sbiera avea să fie decorat⁸ de regele Ferdinand I, cu Ordinul „Steaua României” în grad de Ofițer, iar între 1926 și 1927 a fost primar al Cernăuților. Alexandru, al cincilea fiu al lui Ion G. Sbiera, ocupă funcția de inginer silvic, de prefect și primar al Câmpulungului Moldovenesc, iar Mihai, mezinul casei, devine profesor⁹ de geografie în cadrul Liceului „Aron Pumnul” din Cernăuți. Cercetările noastre asupra membrilor familiei Sbiera s-au concretizat într-un album¹⁰ dedicat, în an centenar, celui care și-a închinat întreaga viață redeşterării conștiinței naționale a românilor dintr-o Bucovină înstrăinată. Studiul de față își propune să scoată la lumină activitatea desfășurată de unul dintre fiii mai puțin cunoscuți ai lui Ion G. Sbiera, Alexandru.

² Державний архів Чернівецької області/Arhivele de Stat ale Regiunii Cernăuți (A.S.R.C.), Fond *Universitatea Cernăuți*, F-216, inv. 3, d. 6/1865–1875, f. 26.

³ Elena Pintilei, „Activitatea de bibliotecar a eruditului cărturar Ion a lui Gheorghe Sbiera”, în „*Studium*». Revista studenților, masteranzilor și doctoranzilor în istorie / The Journal of BA, MA and PhD Students in History”, Galați, Universitatea „Dunărea de Jos”, Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie, vol. XI, 2018, p. 19.

⁴ Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române, 1866–1999. Dicționar*, București, Editura Academiei Române, 1999, p. 477.

⁵ „Monitorul Oficial” (în continuare se va cita: MO), nr. 184, 23 noiembrie 1922, pp. 8563–8564.

⁶ „Tribuna Poporului”, anul V, nr. 154, 21 august/3 septembrie 1901, p. 2.

⁷ Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei. Personalități, localități, societăți, presă, instituții*, Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018, pp. 356–357.

⁸ MO, nr. 218, 4 ianuarie 1923, p. 10347.

⁹ *Liceul Statului Nr. 1 „Aron Pumnul” din Cernăuți. Anuarul pe anii școlari 1921/22 și 1922/23*, p. 58.

¹⁰ Elena Pintilei, *I. G. Sbiera. Album de familie / I. G. Sbiera. Family Album / I. G. Sbiera. Familien album*, volum trilingv, cuvânt-înainte de prof. univ. dr. Mihai Iacobescu, traducere engleză: Daniela Monica Orhei, traducere germană: Ștefănița-Mihaela Ungureanu, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2018.

Alexandru Sbiera

Fotografie din Arhiva Bibliotecii Bucovinei, realizată la Viena de Josef Popiel, Atelier de artă fotografică, XVIII, strada Währinger nr. 96, în Grădină.

Alexandru Sbiera

Reproducere realizată de Traian-Gabriel Ojog, după tabloul aflat în Arhiva Primăriei Câmpulung Moldovenesc.

Născut la Cernăuți, în Palatul Sbierenilor, la data de 19/30 august 1878, a fost creștinat de către arhimandritul Veniamin Iliuț (unchiul lui Ion G. Sbiera, originar din Crasna) și Ana Sbiera, fiica preotului Nicolae (fratele lui Ion G. Sbiera). Din dorința de a le croi fiilor săi destine puternice, tatăl le dăruiește la naștere nume mărețe, de voievozi. Pentru acest fiu, Ion G. Sbiera alege numele Alexandru, motivând mai târziu în amintirile sale: „Alexandru cel Bun, organizatorul Moldovei și apărătorul ortodoxiei în ea, era menit ca să împrumute nou-născutului numele său”¹¹.

În perioada anilor 1884 și 1889, Alexandru Sbiera frecventează clasele primare la Cernăuți. Fără a cunoaște motivul transferului, Alexandru începe studiile secundare în capitala Bucovinei, dar le finalizează la Rădăuți. Precum tatăl său, tânărul învățacel alege capitala Austriei pentru studiile universitare, urmând cursurile Facultății de Silvicultură. Alexandru se întoarce acasă cu titlul de inginer silvic și se stabilește în Câmpulung Moldovenesc.

În lucrarea memorialistică semnată de Ion G. Sbiera, am identificat cele dintâi informații despre inginerul Alexandru Sbiera, insuficiente însă. Din prea multă modestie, uneori exagerată, părintele nu a dorit să facă publice preocupările fiului său. Referindu-ne la presă, cele mai importante publicații în care am

¹¹ Ion G. Sbiera, *Familiea Sbiera, după tradițiune și istorie și Amintiri din viața autorului*, Cernăuți, Tipografia „R. Eckhardt”, 1899, p. 355.

descoperit informații despre fiul cărturarului sunt „Monitorul Oficial” aferent anilor 1919–1925 și „Monitorul Bucovinei”, apărut în anul 1919. Materialele arhivistice consultate fac parte din Arhiva Primăriei Municipiului Câmpulung Moldovenesc și Arhivele Naționale ale României, Filiala Suceava. Informații prețioase se găsesc în volumul¹² semnat de profesorii Vasile și Otilia Sfargiu, dar și în lucrarea îngrijită de Ovidiu Corduneanu¹³, acestea fiindu-ne de un real ajutor în reconstituirea activității lui Alexandru Sbiera în administrația Bucovinei și în evoluția turismului din depresiunea Câmpulungului Moldovenesc.

La fel ca fratele Radu și vărul Ioniță (membri ai Consiliului Național Român de la Cernăuți și participanți la Congresul General al Bucovinei), Alexandru și-a dorit și a făcut tot ce a putut pentru Unirea Bucovinei cu România. Acesta a fost unul dintre inițiatorii Comitetului Național Român din Câmpulung, înființat în 4 noiembrie 1918, în acele zile tulburi când trupele austriece și maghiare se retrăgeau în dezordine spre casă, iar autoritățile austriece se declarau depășite de situație și nu mai puteau menține ordinea publică în întreaga provincie. Conducerea Comitetului Național Român din Câmpulung, din care făcea parte și Alexandru Sbiera, solicită¹⁴, inițial, sprijinul Consiliului Național Român din Cernăuți pentru restabilirea ordinii dar, neprimind un răspuns favorabil din cauza situației nesigure din Cernăuți, hotărăște, la propunerea lui Alexandru Sbiera, să preia puterea administrativ-politică din Câmpulung. Comitetul întocmește un document semnat de primarul Hutu și însărcinează o delegație¹⁵ formată din ofițerul Traian Roșu și Vasile Alboi-Șandru să se deplaseze la Fălticeni pentru a cere ajutorul imediat al armatei române împotriva soldaților străini care amenințau viața și bunurile românilor din Câmpulung. În același timp, delegația trebuia să ceară unirea necondiționată a Bucovinei cu România. Aceste date ne sunt oferite de profesorul câmpulungean Vasile Sfarghiu, contemporan al lui Alexandru Sbiera, despre care mărturisește că și-l amintește ca fiind „prototipul omului legii și al dreptății [...], un bun orator, cunoscut și plăcut pentru vorbele sale de duh, [...] un încercat vânător [...], un fin colecționar de obiecte rare și vechi [...], un adept al turismului”¹⁶.

Printr-un decret¹⁷ al Ministerului de Interne din București, semnat de Ferdinand I, în 19 mai 1919, Alexandru Sbiera este numit prefect al județului

¹² Vasile Sfarghiu, Otilia Sfarghiu, *Câmpulung Moldovenesc – vornici și primari de-a lungul timpului*, Botoșani, Editura Axa, 2018, pp. 169–174.

¹³ *Turing Clubul României. Asociație de turism și pentru protecția naturii. Secția Bucovinei. Județul Câmpulung. Procesele verbale ale Comitetului Local 1931–1941*, cuvânt-înainte, notă asupra ediției, index nominal și anexe de Ovid Corduneanu, București, Editura Semne, 2010, 274 p.

¹⁴ Ioan Bilețchi, *Câmpulungul în Zorile Unirii*, în Ioan Bilețchi-Albescu, Traian Roșu, *Câmpulung în Zorile Unirii*, culegere întocmită de Ion Filipciuc, Câmpulung Bucovina, Biblioteca „Miorița”, 2014, p. 34.

¹⁵ *Ibidem*, p. 35.

¹⁶ Vasile Sfarghiu, Otilia Sfarghiu, *op. cit.*, p. 171.

¹⁷ MO, nr. 26, marți, 20 mai 1919, p. 1277; „Monitorul Bucovinei” (în continuare se va cita MB), Cernăuți, Supliment, Fascicula 73, 13 octombrie 1919, p. 2.

Câmpulung, devenind, astfel, cel dintâi prefect numit imediat după Unirea Bucovinei cu Patria Mamă. Această funcție a ocupat-o de două ori, cu o întrerupere de doi ani: 1919–1920 și 1922–1924. În același an 1919, la 1 septembrie, Alexandru avea să avanseze¹⁸ de la funcția de inspector silvic gradul II la gradul I. Decretul prin care a avut loc avansarea lui Alexandru în cadrul administrației Bucovinei a fost emis¹⁹ în 12 septembrie același an. La 22 aprilie 1920, este înlocuit²⁰ din funcția de prefect de Nicolae Lupu, cel care era și prefect al județului Suceava, motivându-se faptul că Alexandru ocupase o altă funcție. Un alt decret, semnat de rege la București, în 28 ianuarie 1922, ne arată că Alexandru Sbiera este consilier silvic²¹, la momentul numirii în funcția de prefect al Câmpulungului, în locul dr. Nicu Lupu.

Alexandru Sbiera este membru fondator²² al Băncii Câmpulung Moldovenesc, care avea sediul stabil în Câmpulung Moldovenesc. Acest lucru a fost posibil alături de alte patru persoane ce au primit autorizație²³ în vederea înființării băncii. Este vorba de Iuliu Manilas, Vasile Alboi-Șandru, Nicu Carabioschi și Nistor Andronicescu. Astfel, Alexandru face parte din consiliul de administrație al băncii, fapt relatat în „Convocarea” publicată în „Monitorul Oficial” din 1923, când, pe ordinea de zi, la punctul 5, apare consemnat faptul că atât dr. Nicu Carabioschi, cât și Alexandru Sbiera vor fi înlocuiți.

Alexandru a fost și un activ susținător al Bisericii Ortodoxe, dovadă fiind Decretul Regal²⁴ nr. 2 558, din 3 octombrie 1925, prin care Alexandru este onorat cu Medalia „Răsplata Muncii pentru Biserică”, clasa I. Prin același decret au fost decorate și alte personalități, precum: Dimitrie Țopa, Orest Tarangul, Ipolit Tamavschi, Onofrei Mironovici, Mihail Percec sau Teofil Sauciuc-Săveanu.

În perioada interbelică, fiul lui I. G. Sbiera a îndeplinit funcția de cenzor supleant în cadrul „Turing Clubul României”, Secția Bucovinei „Pietrele Doamnei”. Alexandru Sbiera avea să devină și președinte al aceleiași asociații începând cu anul 1935, după moartea lui Iorgu G. Toma (13 ianuarie 1935), om politic, membru fondator și cel dintâi conducător al T.C.R. Secția Bucovinei. În semn de recunoștință pentru cel care a fondat această societate, Alexandru propune²⁵ schimbarea denumirii Secției. Așadar, Secția Bucovinei „Pietrele Doamnei”, înființată la 28 august 1928, devine în 1935 Secția Bucovinei „Iorgu G. Toma”, iar Alexandru I. Sbiera președinte al acesteia pentru cinci ani, în perioada

¹⁸ Idem, nr. 123, 19 septembrie 1919, p. 7041.

¹⁹ MB, Supliment, Fascicula 67, 24 septembrie 1919, p. 1.

²⁰ MO, nr. 15, 23 aprilie 1920, p. 1002.

²¹ Idem, nr. 245, 29 ianuarie 1922, p. 10607.

²² Idem, nr. 225, 3 ianuarie 1922 (supliment), p. 9845.

²³ *Ibidem*, p. 9849.

²⁴ MO, nr. 241, 1 noiembrie 1925, p. 12211.

²⁵ „Proces-verbal nr. 19. Dresat în ședința Comitetului local la 26 ianuarie 1935, orele 15”, în *Turing Clubul României. Asociație de turism și pentru protecția naturii. Secția Bucovinei. Județul Câmpulung. Procesele-verbale ale Comitetului Local 1931–1941*, cuvânt-înainte, notă asupra ediției, index nominal și anexe de Ovid Corduneanu, București, Editura Semne, 2010, pp. 51–53.

1935–1940. Din această poziție, Alexandru I. Sbiera s-a remarcat printr-o activitate²⁶ intensă în dezvoltarea vieții turistice din Obcina Câmpulungului.

Alexandru a făcut demersuri pentru instalarea unui circuit telefonic pe muntele Rarău, dar și pentru construirea unei trambuline de schi. Sub președinția sa, Î.P.S. Mitropolit Visarion devine președinte de onoare al Secției, iar Casa de Adăpost devine Casa de Adăpost „Mitropolitul Visarion”. Între oaspeții de seamă pe care i-a primit în Câmpulung a fost și MS Regele Mihai, aflat în cea dintâi expediție de studii în Bucovina.

Informațiile descoperite în procesele-verbale întocmite în ședințele care s-au desfășurat în cadrul T.C.R. Secția Bucovinei, publicate în anul 2010 de câmpulungeanul Ovidiu Corduneanu, ne permit să reconstituim rolul pe care l-a avut fiul lui Ion G. Sbiera în turismul din spațiul Câmpulungului bucovinean. Membri ai T.C.R. Secția Bucovinei erau și universitarul Radu Sbiera, dar și nepotul, Marcel (fiul lui Radu), pe atunci student la Universitatea din Cernăuți. De altfel, Radu este cel care a susținut și mijlocit numirea ca președinte de onoare al Secției Bucovinei „Iorgu G. Toma” a Î.P.S. Mitropolit Visarion, decizie luată în cadrul Adunării Generale ce a avut loc la începutul anului 1936. În acest sens, alături de Anton Moroșanu și Mihail Gușuleac, Radu l-a însoțit pe Alexandru, în ziua de 7 noiembrie 1936, în vizită la Î.P.S. Mitropolit Visarion, pentru a-i fi înmănată Diploma de președinte de onoare. Membrii delegației aveau să împărtășească o bucurie de două ori mai mare. Pe lângă faptul că titlul a fost acceptat, Î.P.S. Mitropolit Visarion a acceptat ca numele său să fie prezent pe frontispiciul Casei de adăpost de pe muntele Rarău. Astfel, referitor la Casa de adăpost „Mitropolitul Visarion”, se primește și promisiunea sprijinirii instalării stâlpilor pentru amplasarea unei linii telefonice. În 1938, în ședința festivă dedicată sărbătoririi celor zece ani de la înființarea Secției Bucovinei a T.C.R., Radu I. Sbiera afirma că asociația îndeplinește, incontestabil, un rol esențial în „cunoașterea și înfrățirea sufletească”²⁷ a românilor de pretutindeni, favorizând procesul de recuperare a identității naționale. Doi ani mai târziu, în 4 ianuarie 1940, Alexandru Sbiera se retrăgea din funcția de președinte al Secției Bucovinei a T.C.R., la conducere urmând Gheorghe Danileanu, jurist și președinte al PNL, filiala județului Câmpulung Moldovenesc.

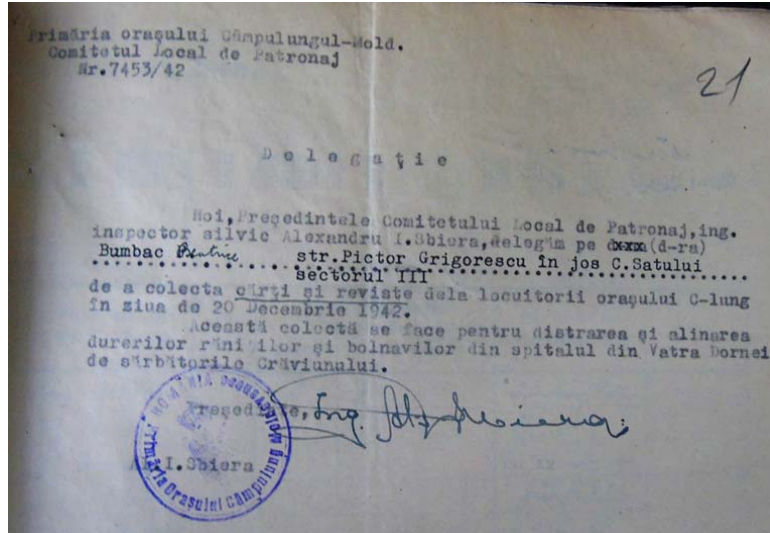
Respectat pentru moralitatea și calitățile sale de bun organizator, Alexandru a fost numit primar în Câmpulung în anul 1942, funcție pe care a deținut-o până în anul 1946. Documentele din arhivă ilustrează un vrednic apărător al intereselor locuitorilor, el îngrijindu-se, în pragul Sărbătorilor de Crăciun, de răniții din Spitalul din Vatra Dornei. În acest sens, în luna decembrie a anului 1942, Alexandru coordonează o activitate de colectare de cărți și reviste care urmau să fie adunate de către delegații²⁸ desemnați de primărie. Cărțile procurate din bibliotecile

²⁶ „Proces-verbal nr. 19–40”, *ibidem*, pp. 42–57, 51–53, 56–160.

²⁷ „Proces-verbal nr. 47”, *ibidem*, p. 127.

²⁸ Serviciul Județean Suceava al Arhivelor Naționale (în continuare se va cita: S.J.S.A.N.), Fond *Primăria Orașului Câmpulung Moldovenesc (1889–1957)*, F–64, nr. inv. 189, d. 7/1943, f. 21.

personale ale locuitorilor Câmpulungului aveau să devină cadourile potrivite „pentru distrarea și alinarea durerilor răniților și bolnavilor”²⁹.

Delegație semnată de primarul Alexandru Sbiera.
Sursa: S.J.S.A.N. F-64, nr. inv. 189, d. 7/1943, f. 19.

22

Județul: *Campulung*
Comuna: *Campulung*

Cărți și reviste

LISTA DE DONAȚIE ÎN NUMERAR Nr. 3 DIN ZIUA DE 20 Dec. 42

Școala _____
Strada _____

Nr. cas.	Numele și Prenumele	Nr. casei	Suma donației		Semnătura donatorului	Obs.
			In cărți	In reviste		
	D-za Săcătuș		1	9	<i>Săcătuș</i>	
	D. I. Sandru		1	76	<i>Sandru</i>	
	M. Gorocean		2		<i>Gorocean</i>	
	D. I. Bilețchi			16	<i>Bilețchi</i>	
	Ștefan Măntoi			4	<i>Măntoi</i>	
	M. Boroleianu			22	<i>Boroleianu</i>	
	M. Pău, Șteușka			1	<i>Șteușka</i>	
	M. Antonescu			2	<i>Antonescu</i>	
	Total		4	54		

Bumbac

Tabel cu evidența donatorilor de cărți și reviste, în ziua de 20 decembrie 1942.
Sursa: S.J.S.A.N. F-64, nr. inv. 189, d. 7/1943, f. 22.

²⁹ *Ibidem*, f. 19.

În urma acestei acțiuni, Beatrice Bumbac, delegata primăriei responsabilă cu spațiul cuprins între strada Pictor Grigorescu și Capu Satului, avea să adune de la opt familii doar patru cărți, numărul revistelor fiind de peste zece ori mai mare, conform documentului de mai jos.

Alexandru Sbiera s-a stins din viață în anul 1965 și a fost îngropat în Cimitirul Catolic din Câmpulung Moldovenesc. Despre momentul morții fiului lui Ion G. Sbiera, profesorul Vasile Sfarghiu povestește faptul că tatăl său a așezat pe pieptul lui Alexandru Sbiera drapelul României, „potrivit vechii sale dorințe de mare patriot și iubitor de țară”³⁰. Mărturiile de astăzi ne certifică faptul că mormântul a fost distrus, în locul său apărând un nou cavou. Astfel, rămășițele pământești ale unuia dintre cei mai importanți oameni din administrația locală din Câmpulungul Bucovinei, un luptător pentru Unire, s-au pierdut fără urmă. Generațiile următoare l-au uitat și au considerat că nici măcar un loc de veci nu merită să aibă. Locuința sa de pe Calea Transilvaniei încă mai există și ar merita, credem, să poarte o placă comemorativă care să amintească de trecerea pământească a celui care a fost Alexandru Sbiera.

³⁰ Vasile Sfarghiu, Otilia Sfarghiu, *op. cit.*, p. 171.